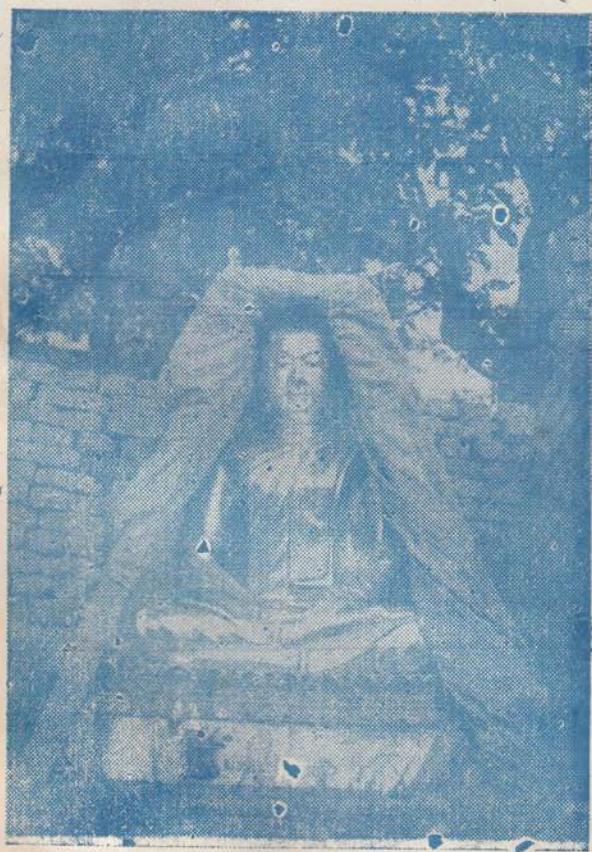

तमो तस्स मगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

आनन्द भूमि

THE ANANDA BHOOOMI

(The Only Buddhist Magazine of Nepal)

बुद्धधर्म सम्बन्धी
नेपालको एक मात्र
मासिक पत्रिका

एक प्रतिक्रो रु. २।-
वार्षिक शुल्क- २०।-
आजीवन शुल्क- २००।-

लहुती पुऱ्ही

बुद्धसम्बत् २५२९
नेपाल सम्बत् ११०४
दर्श ११

लहुती पुऱ्ही
चौना थ्व
अंक १२

विक्रम सम्बत् २०४१
1984 A. D.
Vol. 11.

वैशाख
April
No 12

“आनन्दभूमि”को नियम

- (१) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटी विहार मुठीडारा प्रकाशित हुने नेपालको एक मात्र बुद्धमंसम्बन्धी मासिक पत्रिका हो । यो प्रत्येक पूर्णमासिको दिनमा निस्कनेछ । यसको आजीवन ग्राहक - शुल्क रु२००।-२ बार्षिक शुल्क - रु.२०।—मात्र । जुनसुकै महीनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्थ । वार्षिक -ग्राहकलाई पूरा १२ वटा अंक प्राप्त हुनेछ । एक प्रतिको रु. २।— मात्र ।
- (२) यो आनन्दकुटी विहारगुठीको मुख्यपत्र हो । यसमा बुद्धमंसेंग सम्बन्धित विषय छापिनेछ ।
- (३) लेखकद्वारा प्रकट भएका कुनै पनि विचारमा लेखको उत्तरदायित्व लेखक नै हुनेछ, सम्पादक यष्टिल हुनेछन् ।
- (४) लेखकले नैपाली, नेपालमाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनै पनि भाषामा लेख पठाउन सक्नुहुँद्द्वारा पठाइएका लेख फिरा पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएको ले प्रतिलिपि आफूसेंग राखी पठाउन अनुरोध छ ।
- (५) लेख पठाउन्दा पूरा साइजको कागजमा एकपटि मात्र लेखेर पठाउनुपर्नेछ ।
- (६) ग्राहक शुल्क, विज्ञापन तथा प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवस्थापकको नाउमा आनन्दभूमि कार्यालयमा पठाउनुहोला । पत्र व्यबहार गर्दा आफ्नो ग्राहक सख्या तथा नाम, ठेगाना राम्ररी लेखिएको हुनु जरूरी छ । ठेगाना हेरफेर हुने भएमा एक महीना अगाडि व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुहोला । पत्रिका समयमा नपुगे सूचना दिने गर्नुहोला ।
- (७) कुनै पनि लेख प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमै रहनेछ ।

आनन्दभूमि कार्यालय, आनन्दकुटी स्वयम्भू, काठमाडौं ।

विषय-सूची

१) मुद्रवयन	१	८) अनिष्ट संसार	१३
२) अनित केशकम्बल एक परिचय	२	९) तपाईंलाई याहा छ ?	१४
३) बोद्ध धर्म- केही मनमा लागेका कुराहक	५	१०. धर्म व समाज	१५
४) बज्रशत्रु	७	११. लोम	१६
५) मेरो प्यारो स्वयम्भू !	८	१२. सम्पादकयात यो	२०
६) राम्रो बाटो	१०	१३. सम्पादकीय	२१
७) आपूर्ति	१२	१४. धोड्द- गतिविधि	२२

ओमण्डु धार्मिक

श्रद्धान्—सम्पादक

मिश्र कुमार काशयप

सम्पादक

सुवर्ण शावय

प्रकाश वज्राचार्य

व्यवस्थापक

मिश्र सुमंगल

प्रकाशक

आनन्दकुटी बिहारगुठी

स्वयम्भू, काठमाडौ

फोन नं. २-१४४२०

महाबग्ग— विनयपिटकबादः—

“चरण भिश्ववे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय
हिताय सुखाय देवमनुस्तानं । देसेथ भिश्ववे
धर्मं आदिकल्याणं मञ्जेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सात्थं सत्यङ्गजनं केवलं परिपुण्णं
परिदुदं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

राम्रोसंग जानी बुझी मुक्त भइसकेका अहंत पुरुषको मन शान्त हुन्छ र वाणी
सथा कर्म पनि शान्त हुन्छ ।

अजित केशकम्बल एक परिचय

पूरण काश्यप र मक्खली गोशालहुँ बुद्ध-
भन्दा अगाडि नै त्यस बखतको भारतमा भएजस्तै
अजित केशकम्बल पनि थिए । यिनी पनि छाते-
र्थीय गणाचार्यहरूमध्येका एक हुन् ।

अजित उनको नाम हो । मानिसहरूको
केशको कम्बल बनाई जगाउने भएकोहुँदा यिनलाई
केशकम्बल अथवा केशकम्बली भनिएको हो ।
पछि यी दुवै नाम जोडी ‘अजित-केशकम्बल’
भनी भनिएको हो ।

यिनी, कहां जन्मे र यिनका बाबु आमाको
नाम के हो भन्ने कुराको उल्लेख भएको सेखकले
पालिसाहित्य त्रिपिटकमा भेटाउन सकेको छैन ।

पूरण काश्यप जस्तै यिनी पनि नामी तथा
ख्वातिप्राप्त थिए भन्ने कुरा राजा अजालशान्त्रुले
आफ्ना भारदारहरूसंग ‘कसको सत्संगत गर्नु
बेश होला ?’ भनी सोध्दा अजित केशकम्बलका
भक्त एक अमात्यले ‘अजित केशकम्बलको सत्सं-
गत गर्नु बेश होला’ भनी विन्तिगरेबाट पनि सो
कुरालाई पुष्टचाई गर्न लकिन्दा ।

यिनको सिद्धान्तको बासेमा मूल सूत्रको
अध्ययन गर्दा सेखकलाई यस्तो लाग्छ कि यिनी

पूरण काश्यप र मक्खली गोशालभन्दा अज एक
कदम अगाडि भएका छन् । हुन त पूरण काश्य-
पादिहरू पनि नास्तिकवादकै हुन् । तर
अजित केशकम्बलले जस्तै उनीहरूसे इहलोक र
परलोकलाई प्रष्ट शब्दमा निशेघ भने दैजिदैन ।
यिनले त प्रष्ट शब्दमै “इहलोक र परलोक छैन”
भनी भनेका छन् र ‘दान-धर्म भनेको मूखंहरूले
प्रज्ञापन गरेका हुन्, यो लोक र परलोकलाई
जान्न सक्ने कुनै पुरुष हुनसबैदैन; आमा बाबु
भन्ने पनि छैनन्, इहलोक पनि छैन, परलोक
पनि छैन तथा मरणपछि पनि केही छैन” इत्यादि
भनेका छन् ।

दीघंनिकाय अदंक्षानुसार यिनलाई पनि
श्वकमंवादी, अक्रियावादी, अहेतुवादी तथा ना-
स्तिकवादी भन्दछन् । यिनका जस्ता सिद्धान्त
भएका साधु सन्यासीहरू बुद्धयुगमा मात्र होइन
अपितु अधि पनि थिए भन्ने कुराहरू पालि
साहित्यको त्रिपिटक अध्ययनद्वारा जात हुन्दै ।
बुद्धयुग भन्दा धेरै धेरै अधि जातकयुगमा पनि
यस्ता नास्तिक-दर्शनहरू थिए भन्ने कुरा महा-
बोधिजातक र महानारद जातकबाट पनि सिद्ध

द्वन्द्व । त्यस युगमा पनि बोधिसत्त्वले त्यस त्यस सिद्धान्तहरूलाई हेतुसहित, कारणसहित खण्डन गर्नु भएको थियो । दीर्घनिकायको पायासिराजञ्ज्र सूत्रानुसार पायासि राजाको यस्ता दृष्टि (=बि. श्वास) लाई विशिष्ट धर्मकथिक कुमार काश्यप महास्थविरले अमैक उदाहरण देखाई पायासी राजालाई त्यस मिथ्या दृष्टिबाट मुक्त गराउनु भएको कुरा उक्त सूत्रमा समुलेख भएकोछ ।

सबभन्दा आश्रयं लाग्दो कुरा के छ भने त्यसरी “इहलोक र परलोक छैन, आमा बाबु पनि छैनन्” भन्ने अजित केशकम्बलले पनि “परलोक प्राप्त आफ्ना शिष्यहरूमध्ये फलाना, फलाना गतिमा पुगे” भन्दछन् भनी वत्सगोत्र परिवाजकले भनेका कुरा कुतूहल सूत्रमा समुलेख भएको पाइन्छ । यस सम्बन्धमा चिन्तकहरूले मूल सूत्रहरू तथा अर्थकथाहरू गम्भीर रूपले अध्ययन गरी चिन्तन गर्नु योग्य छ । नानातित्थियसावकसुतंमा पूरण, मष्खली, प्रकुध तथा नाटपुत्रका भक्त देवपुत्रहरूका नामहरू उल्लेख भएका पाइन्दैन् तर अजित-केशकम्बल र सञ्जय बेलटुपुत्रहरूका नामहरू उल्लेख भएको पाइँदैन ।

मित्राभिन्नं अजितहरू

पालि साहित्य त्रिपिटकमा भेटिएका केही अजित नाम भएकाहरू यस प्रकार छन्-

(१) अजित (ब्राह्मण)-वहाँ जातकयुगका बोधिसत्त्व हुनुहुन्छ । वहाँले सोभित बुद्ध भगवान्-को उपदेश सुनी वहाँको शरणमा गई बुद्ध सहित

भिक्षु सङ्घलाई महादान दिनुभएको थियो । सोभित बुद्धले अजित ब्राह्मणलाई ‘तिमी भविष्य-मा बुद्ध हुनेछो’ भनी भविष्यवाणी गर्नु भएको थियो ।

आचार्य डा० भिक्षु अमृतानन्द

(२) अजित(भिक्षु) वहाँ प्रातिमोक्ष विनय

शिक्षा पद उद्देशण गर्नंमा दक्ष हुनुहुन्छ्यो । द्वितीय-सङ्गायनाको समयमा वहाँलाई संघले आसनहरूको व्यवस्था मिलाउने काममा नियुक्ति गरेको थियो ।

(३) अजित (प्रत्येकबुद्ध)-वहाँ एकानव्वे

(४१) कल्प अधिका हुनुहुन्छ । दासक स्थविरले त्यसबखत वहाँलाई एक थांप चढाएका थिए ।

(४) अजित (परिवाजक)-यी गौतम

बुद्ध समकालीन हुन् । एक दिन यिनी भगवान्-कहाँ गई ‘हाम्रा पण्डित भन्ने सबैहाचारीले पाँचशम्य (५००) जति चित्तका स्थान (कारण) हरू छन् भन्ने कुरा सोचेका छन्’ भनी भन्दा; भगवान्ले यसं कारणलाई लिएर भिक्षुहरूलाई धर्मोपदेश गर्नु भएको थियो ।

(५) अजित (ब्राह्मण)-एकतोस (३१)

कल्प अधि यिनले सिखी बुद्धको परिनिर्बाण मच्चमा फूलहरू चढाई पूजा गरेका थिए । शाकय-मुनि बुद्धको समयमा यिनी चित्तपूजक स्थविरको नामले प्रसिद्ध थिए ।

(६) अजित (माणव)--कोशल राजाका

पुरोहित बावरीब्र ब्राह्मणका सोह (१६) शिष्य-
हरूमध्ये प्रथम शिष्य हुने यिनै हुन् । आफ्ना गुरु
बावरियको आज्ञानुसार राजगृहको पाषाण-चैत्यमा
गई यिनले भगवान् बुद्धसँग प्रश्नहरू सोधेका थिए
र बुद्धको उत्तर सुनी सन्तुष्ट भई बहाँकै शरणमा
परी अरहन्त -फल साक्षात्कार गरेका थिए ।

(७) अजित (सेनापति) -यिनी लिच्छवी-
हरूका सेनापति हुन् । दीर्घनिकायको वायिक-
सुत्रानुसार एक दिन भगवान् बुद्ध, मल्ल राज्यको
अनुपिय (=अनुप्रिय) नगरमा भिक्षा जानुभन्दा
आगाडि भगवोगोत्र (=भागवोगोत्र) परिवाज-
कको आराममा जानुभएको थियो । त्यसबेला
प्रसंगबश भागव परिवाजकलाई सुनक्खत्त
(=सुनक्षत्र) लिच्छवी पुत्रले भनेको कुरा लिएर
वायिक पुत्र (पार्थिक पुत्र) अचेलको बारेमा
केही कुरा सुनाउँदै हुनुहुन्थ्यो ।

भारतय दक्षिणाय अपो चूपु

बाइस्कलया ता:

LINK

लिङ्क

Safex
साफेक्स

दृष्टीदृ:

DYCLO INDIA ALIGARH

वितरक:

M/s. SETHI Brothers

483, Esplande Road, Delhi

Phone: 719000

आत्माकर्मन राष्ट्रीय परिसि
स्वयंग्रे ल परिसि

नेपाल लेडाट सेन्टर
झुङ्गाक काठमाडौं
फोन १४२७४

वौद्ध धर्म- केही मनमा लागेका कुराहर्क

नेपालको संविधानको भाग १, धारा ३ अन्तर-
गतको उपधारा १ मा भनिएको छ, नेपाल एउटा स्वतन्त्र,
अविभाज्य र सार्वभौमसत्ता सम्पन्न राजतन्त्रात्मक हिन्दू
धरिराज्य हो । बिशाल हिन्दू जनसमूह भैंकन पनि भारत
तथा बंगलादेश आदि धर्म निरपेक्ष राज्य भएकोले नेपाल
विश्वको एक मात्र हिन्दू राज्य हुन पुगेको छ । नेपालमा
हिन्दूहरूको अलावा वौद्ध, इस्लाम, जैन, शैव इत्यादि
विभिन्न धर्मीवलम्बीहरूको पनि उपस्थिति छ किनकि
प्रत्येक व्यक्तिलाई सनातनदेखि चलिआएको आफ्नो धर्म
मात्रे हक ह ओ मंविधानको धारा १४ द्वारा सुरक्षित र
व्यवस्थित छ ।

हो, हिन्दू धर्म संसारको सर्वेभन्दा प्राचीनतम
धर्म मानिन्छ । यो धर्मले आपनो अनुयायीहरूलाई समे-
टन नसकेपछि शाश्वत सत्यलाई आधार मानेर छुटा छुटू
मतहरू प्रतिपादन भई इस्लाम, वौद्ध, जैन आदि धर्महरू
देखा परे । हिन्दूधर्मले समेटन नसक्नुका कारण र नया
मत वा सिद्धान्तहरूको प्रतिपादन गरिनु पर्ने परिस्थितिहरू
अवश्य अनेक हुन सक्छन् । जेहोस प्राचीन भैंकन पनि
हिन्दू अनुयायीहरूको संख्या वौद्धहरूको तुलनामा
समानुपातिक रूपले बढ्न नसक्नु जबकि थोरै नमयमै
वौद्धधर्मले एशिया ढाक्नु जस्ता तथ्यले यो धर्मको गह-

दिलीप तण्डुकार

नता र स्वभाविकता माथि सोच्न बाध्य तुल्याउँछ ।

संभवतः वौद्ध धर्मको व्यापकतालाई दृष्टिगत
गरेर तै हिजो आज यस धर्मलाई हिन्दू धर्मको अंग,
शाखा धर्म आदि भनिन थालेको हुनुपर्छ । हिन्दूहरूको
एक शाखा (व्यक्तिहरूको समूह) हाल वौद्ध धर्म मान्नहरू
का पूखर्हरू भने अवश्य हिन्दूहरूले एउटा छूटू संस्कार
परम्पराको विकास गरे, छूटू धार्मिक क्रिया पद्धति
अपनाएर मोक्ष प्राप्त गर्ने एउटा बेग्लै मार्ग पहित्याए ।
यो सर्वको समष्टिगत रूप वौद्ध धर्म भनिन थाल्दो र
यस अन्तरगत रही जीवन यापन गर्नेहरू वौद्ध मार्गी भए ।
वौद्ध धर्ममा बेदको कुनै अर्थं रहन्न (अस्तित्व मानिएको
छैन), आत्मा, परमात्मा सम्बन्धी कुनै कल्पित धारणा
पाइदैन । यसले यो धर्म हिन्दूधर्म देखि सर्वथा अलग औ
भिन्न छ । हिन्दूधर्मले वौद्ध प्रति अपनत्व देखाउन अवश्य
राङ्गो कुरा हो तर वास्तविकताको कदर गर्नु पनि त
उदार धर्मको महानता हो ।

धर्मको विस्तार औद्योगिक क्रान्ति भएकै हुने

होइन । औद्योगिक क्रान्ति भवाले थोरेबाट क्रमशः बढ़दै र परिमार्जित हुँदै जानु हो । तर धर्ममा यस्तो हुँदैन । धर्म पहिले कम असल अनि त्यसलाई सबैले अंगाले पछि त्यसको गुण बढाउँदै लयेर वढी असल बनाइने विषय बस्तु अवश्य होइन । धर्म पहिलैनै पूर्ण हुन्छ । यो शाश्वत सत्यमा अडेको हुन्छ । यसैले यसमा संशोधन हुँदैन । धर्म मानिसको चुदि, तर्क, कल्पना अर्थात् मानवीय प्रतिभावदारा सिगारिएको हुँदैन । यदि त्यस्तो हुन्छ भने त्योर्वर्म नभै कला वा अरूपै केही हुनेछ । धर्मको गुह्य कुरो बुझ सक्नु र नसक्नु चाहै मानिसहरूको उपयुक्त गुणहरू माथि निर्भर गर्दछ । धार्मिक संस्कार बत्तमा भने मानवीय प्रतिभाले पनि प्रभाव पारेको हुन्छ । यो संस्कार पछि गएर धर्मकै अभिन्न अंग सरह बन्न पुग्य यसैले पनि समयको स्थिति परिस्थितिले धर्ममा आच आउन सक्ने खालका कुसंस्कारहरूको जन्म दिने भएकोले अनुयायीहरू सजग औ सचेत हुनै पठ्ठ । बौद्ध धर्मापछि गएर कुसंस्कार सम्म हुन सक्ने एउटा सार्वदिनहरू उदाहरण यसरी प्रस्तुत गरौः रिद्वार्य गौतम मूर्ति पूजाका पञ्चमा थिएनन् । तर हिजो थाज बौद्धहरू दुदूले मूर्तिलाई पूजा यर्थन् । वास्तवमा यसी गर्नु भावान् बुद्ध प्रतिको असीम औ अपार श्रद्धाभावको प्रतिकल हो । एउटा सावारण मानिस आफै दुदू बन्न सक्छ भने कुरोनै बुद्धधर्मको अन्तिम उपदेश भएकोत्रे यसी दुदूमूर्तिको पूजा गर्नु आफूने आफैलाई छिगाउनु हुन्छ । वर्तमानमा असल ठानिएका क.म कुरा भविष्यमा कमसल हुन नसक्ने होइन । बौद्धधर्म आकैमा पूर्ण छ । यो स्वप्न सिद्ध तर्फमा आधारित, वैज्ञानिक, औ शाश्वत पनि छ । यसैले असलैनै कुरो किन नहोस् यदि त्यो आवश्यक छैन र त्यसको दूरगामी प्रभाव हिनकर हुँदैन भने त्यस्तो प्रथा हटाइनमानै श्रेय हुन्छ । मूर्ति पूजा नगर्नुमानै यस धर्मको सार्थकता पनि छ । अतः समाजमा कुत्रया कुसंस्कारले जरो गाडेर धर्ममा विकृति ल्पाउन सक्ने भएको हुँदा धर्ममा देला वखतमा पुनर्घार हुन्छ, हुनुपछै पनि ।

सबैले सहज औ स्वभाविक रूपले ग्रहण र मनन गर्नु पनि बौद्धका तथा स्वयंसिद्ध कुरा र सत्यमा जाधा-

रित सरल धर्म भएकोले बौद्ध धर्मलाई मानव धर्म भनेर संबोधन गरिन्छ । यो धर्मका प्रवर्तक सिद्धार्थ गौतम नेपालमै जन्मेका भएतापनि यो धर्मले यहाँ राम्रो बढ़ावा पाएन । यता देशको भूभौतिक बनौटले गर्दा धर्म प्रचार-मा बाधा खडा थिए भने उता राजनैतिक र सामाजिक चपेटा पनि यसले सहनै परेको थियो । आखिर यो धर्म नेपालबाट भारत हुँदै एशियामा ढाकी तकेको र यूरोप र अमेरिकामा समेत राम्रो प्रचार भएको छ । नेपालको पहाडी भेगका तामाङ, गुरुङ, भोटे, लामा, थकाली, लेप्चा, शेर्पा आदि सबै बौद्धमार्गी हुन् । उपत्यकाहरूमा र यहाँबाट विस्थापितमै अविराज्यका ढान्य स्थानहरूमा बसोबास गर्ने बजाचार्य, शाक्य, तुलाधर, मन्नधर, महजंन, तण्डुकार, मालाकार, ताङ्ग कार, शिलाकार, रंजितकार तथा यस्मै अन्य धेरै जातिहरू बौद्धमार्गी हुन् । यसरी धेरै जातिहरू बौद्धमार्गी हुँदा हुँदै पनि जनगणनाको तथ्यांकन बौद्धहरूमो संरक्षा कम देखिनुम धर्म सम्बन्धी तथ्योंक लिईदा सतर्कताको अभाव भनौ य बही दुटी रहेको कुरा सहज कल्पना गर्न सकिन्ने मेरो स्वयन्तु भव यहाँ उल्लेख गर्नु प्रासंगिक ठान्दछ । कुरा हो २०३८ सालको जनगणनाको । जनगणनामै लागि खुल्लिएर आएको कर्मचारीले मुख्य कुराहरू संख्ये र अन्य कुराहरू नसो-धिकानै कर्ममा उल्लेख गर्दै थयो । (जस्तै नाउँ रोपियो तर लिग सोधिनु आवश्यक परेन) धर्मको कुरो नसो-धिकानै सबै भरिसके पछि मैले सोध्ये, धर्म उल्लेख हुनु पर्दै ? वास्तवमा निजले धर्मदो स्थानमा हिन्दू भनेर लेखिसकेको रहेछ । मैले सच्चाउन लगाएँ । यस्तै अन्यत्र नभएको होला भन्न सकिन्न ।

अन्तमा, धर्म आखिर सत्यमै आधारित हुने हुँदा भनिन्छ, रवै धर्मदो निचोड एटै हो, खालि मार्ग सात्र फरक छ । यो भनाईलाई धार्मिक सहिष्णुताको अविद्य-क्ति पनि भन्न सकिन्छ । बौद्ध धर्म व्यक्ति, जाति, समुदाय, वर्ग विशेषको धर्म नभै मानव धर्म भएकोत्रे जस्तो सुकै कटर धर्मविनम्बीहरूले पनि अविर यस धर्मको स्थानहाना रेकै छ । यसैले बौद्धहरू न त कसैलाई होच्याउँछन् त कुनै पूर्वीग्रह पीरित नै छन् ।

वज्रयान

वज्रको साडेतिक अर्थ विभिन्न शब्द र रहस्य उद्घाटन गरेर लगाएपनि 'ये इन्द्रको अस्त्र होः' भन्ने कुरा सर्व विदिद छ । वषकालमा वर्षी ल्याउन यो इन्द्रले प्रहार गर्छन् जसको आधातले भयंकर आवाज र घटना प्रत्यक्ष देख्दै छौ, यसको आकार शिला पत्थर धारिलो, चिल्लो, कडा, बज्वरो जरतो हुन्छ, यस्तो 'वज्र' चट्याङ्ग साथ पदी विवूली चम्कन्छ । 'वज्र' त्यसरी वर्दा कुनै पनि स्थूल शर र धर र देखि सानाप्राणीहरू मृत्युमा प्राप्त हुन्छन् । पहाड पहिरो जन्छ । रुख घर नष्ट हुन्छन् अग्नि काण्ड हुन्छ । जमीन चिरिन्छ । हावा मात्रले बादल ठवकर खउठन् । पानी वर्षाउँ । पृथ्वीमा हलचल ल्याई क लाहूल मच्चाउने 'वज्र' जसको नामसित गाँसिएको हुन्छ, त्यो कुन रम्प्रायाको वस्तो मानिस हो ? साम्रादिविन् दृष्टिकोण राख्ने सन्सारका धेरै जसो मानिस, 'वज्र' गाँसिएक, नामका मानिसको परिचय खोज्ञन । यी शब्द प्रयोग भएका शादेल विक्रीदित छन्दो बढ

कवितमा—

द्रोगाचार्य सिव यिन अरुगा आचार्य अप्रस्त्रादिमा ।
 'वज्राचार्य' यहाँ अहो ? सुनिलिदा आश्चर्य भो हामीमा । ।
 हामा व्याकरणात्रि काव्यतकका आचार्य भन्दा सुरा ।
 'वज्राचार्य' कवीन्द्र जंवित रहेको उठछ भारा भुरा । ।'

यस पंतीका लेखकलाई २०१८ भाद्र १० गते शेनीवारमा छापा महेशपुरको विप्रा हेमेश्वरीले लेख्नु

भएको पत्रको उत्तरमा 'वज्रयान र वज्राचार्य' सम्बन्धी जिज्ञाशा मेटाउन आवश्यक विचार व्यक्त गर्नु अनिवार्य

— मान वज्राचार्य,
 बराहक्षेत्र, सुनसरी

थियो । भगवान् बुद्ध 'सर्वार्थसिद्ध राजकुमार' नामले जुन नेपालको लुम्बिनी बन वागमा राजा शुद्धोदन र रानी महामायाका पुत्र रन्न रूपमा जन्मनु भएको थियो त्यही गौरवमय भूमिका शाक्यवंशकै अनन्य नड र मासु झै सम्बन्ध गाँसिएको वंश अन्तर्गतके 'वज्रयान र वज्राचार्य' को विषयमायथार्थ व्याख्या सहित प्राचीन संस्कृति ऐतिहासिक उदाहरण दिई लेख्ने हो भने ठूलो ग्रन्थ तयार हुन सक्छ, त्यस अर्थ छोटकरीमा भएपनि सम्बन्धित कुरा ठर्लज्जयाउनु उचित होना । यही नै वंशावलीसित चासो राख्ने विद्वान् रूपका निमित्त वहांहरूको विचारभा सहयोगी बन्न सबलाकि भन्ने अभिप्राय पनि हो । लेख रूपमा यसलाई लेखनुको कारण— बौद्ध संस्कृत ग्रन्थावली ६ 'श्री गृह्य समाजतन्त्रम्' दिष्पणीकारले 'वज्रयानको अन्तर्निहित तात्पर्य यस शब्दद्वारा प्रष्ट पान खोजेका छन्—

"दुर्दृश्यारम सैशीर्य मच्छेष्वा भेदलक्षणम् ।

अदांहि अविनाशीच शून्यता वज्रमुच्यते । ।

डा० विन्टरनिस्त महोदयले 'वज्रयान' को वैशिष्ट्य यी शब्दहरूमा प्रतिपादित गरेका छन् ।-

'वज्रयान' त्यही यान हो, जसले मनुष्यलाई निर्बाण लाभ गराउछ । मात्र मन्त्र प्रयोगले नै निवारण लाभ गराउँदैन । वरत 'वज्र' शब्दकाद्वारा प्रतिपाद्य बस्तु-समूहका माध्यमले पनि पूर्वोक्त अभिवेत- बस्तुको लाभ गराउछ । 'वज्र' शब्दको अनेक अर्थ हुन्छः—

(१) 'वज्र' शब्द ती सबै अर्थको प्रतिपादन गर्दछ ।

जुन कठिन छ । अमेव छ । अच्छेद्य, छ अदाह्य एवं अविनाश्य छ ।

(२) प्रसिद्ध 'वज्र' शब्दकाद्वारा इन्द्रका अस्त्रको पनि बोध हुन्छ । बौद्ध सम्प्रदायका पौराणिक ग्रन्थहरूमा वज्रपाणि (जुन हातमा 'वज्र' धारण गर्छन्) को उल्लेख पाइन्छ ।

(३) बौद्धभिक्षु एवं श्रमणसित जुन अस्त्र हुन्छ, जसद्वारा ती विरोधी शक्तिहरूसित युद्ध गर्दछन् । उसलाई पनि 'वज्र' भन्दछन् ।

(४) वर्णजातीत अविद्यातीय— शून्य जुन माध्यमिक आचार्यहरूको तमः एकमात्र परमार्थ तत्त्व छ, एवं योगाचार— सिद्धतत्त्वका अनुसार जसलाई विज्ञन स्वरूप चरमतत्त्व भनिन्छ— यी दुवै पनि 'वज्र' का समान अविनाशी भनिएका छन् ।

(५) वज्रयानका अनुयायीहरू एवं शान्तिको जुन रहश्यपूर्ण भाषा छ, यीै दुवैका अनुसार 'वज्र' शब्दका द्वारा पुरुषको प्रजननेन्द्रियको पनि प्रतिपादन गरिन्छ । जस्तै 'पद्म' शब्दकाद्वारा स्त्री प्रजनेन्द्रियको पनि बोध हुन्छ । वज्रयानमा अन्दैतयानको पनि प्रतिपादन गरिएको छ । यसको कथन छ कि सबै प्राणी वज्रसत्त्व हुन् । यी वज्रसत्त्वने प्राणी मात्रमा अनुगत (सूक्ष्मकण जस्तै) रहन्छन् । उपर्युक्त-विश्लेषणले यही सिद्ध हुन्छ कि

'वज्रयान' अन्दैत दर्शन, इन्द्रजाल एवं काम (कोक) शास्त्रको विचित्र यस्तिश्रण छ । जसमा स्वल्प (कम) मात्रामा बौद्धमत पनि छ ।

(एच० ओ० आई० एल० मा २ प० ३८८)

वज्रयान र वज्राचार्यको परिभाषा 'हिन्दी शब्दसार नवौ भाग पृष्ठ संख्या, ४३६० मा यसरी दिएको छ—

'वज्राचार्य—संज्ञा पु० (सं०) नेपाली बौद्धहरूका अनुसार तान्त्रिक बौद्ध आचार्य जसलाई तिव्वतमा लामा भन्दछन् । विशेष—यी बौद्ध आचार्य गृहस्थ हुन्छन् । अनि आफ्ना पुत्र करत्रका साथ विहारमा रहन सक्दछन् । नेपाल र तिव्वतमा यस्ता आचार्यहरूको ठूलो मान छ ।' भन्ने उल्लेख छ ।

वज्रधर— संज्ञा पु० (सं०) १ इन्द्र । २ बौद्धहरूको महायान शाखाका अनुसार आदि बुद्ध ।

वज्रसत्त्व— एक धारानी बुद्धको नाम ।

वज्रसमाधि— संज्ञा स्त्री (सं०) बौद्ध धर्म अनुसार एक प्रकारको समाधि ।

वज्रे श्वरी संज्ञा (स्त्री) (सं०) १ बौद्धहरूकी एकदेवी । २. तान्त्रिक अनुष्ठान जसलाई वहनिका पनि भन्दछन् । अनुष्ठान जसलाई वज्राचार्यनिका पनि भन्दछन् । विशेष— यसमा वज्र बनाएर मन्त्रहरूद्वारा अभिवेक गर्दछन् । अनि त्यतमा सुवर्णले लेखदछन् । यसको उपरान्त यस वज्रलाई कुनै जितेन्द्रिय पुरुषलाई दिन्छन् र एक लाख पल्ट मन्त्र जप गरेर वज्र कुण्डमा हवन गर्दछन् । यस प्रयोगले शवुद्धरूपमा विजय प्राप्त हुन्छ ।'

विवदानहरूको उत्तरोक भनाइको आधार खोज्ने हो भने 'वज्रयान' को अर्थ हुन्छ मन्त्र तन्त्रको सिद्धिमा अनि उक्त मन्त्र तन्त्रद्वारा दूष्ट बलु वा देवता, नाग, यक्ष, भूत प्रेत, मनुष्य इत्यादिलाई आफ्नो वंश पारी यस

(वांकी ११ पृ०)

मेरो प्यारो स्वयम्भू !

- कर्म कार्की

मेरो प्यारो स्वयम्भू पाँच मिनेटको बाटो,
घुम्छु फिल्हु रम्छु जुवा सिनेमाको साटो,
यहि जन्मे हुर्किए बिसी नसक्नु थलो,
लाउं गुण म यस्तो गर्न सबको भलो ।

मेरो प्यारो स्वयम्भू केही समयको उकालो,
जान्छु, नाच्छु गाउँछु भाखा मीठो सुरिलो,
कुँदिएका दुङ्गाहरू चौर पाखाभरि,
भाखाभरी मात्र भएन राखूं कि आँखाभरि ।

कति बाजाहरू सुन्छु कति संस्कृतिहरू देख्छु,
कति प्रीतहरू बटुल्छु कति गीतहरू म लेख्छु,
कति नाचहरू म हेठुं कति जुहारी म सुन्छु,
कति ओठहरू म हाँसिदिन्छु कति आँखा रुन्छु ।

पतकर बटुलेर चरचर धाँस खुकिएर,
कति मनहरू बाँच्छन् गीत सुसुलिएर,
वानरहरू खेल्द्यन् अति अतिथि रमाउँथ्यन् कति,
मनैहर्ने स्वयम्भूको ब्याख्या गरिदिन्द्यन् अनि ती ।

तेरो घर कहाँ सोध्द्यन् म स्वयम्भू भन्छु -
नचिन्ने कोही हुन्न म गर्वल दंग पर्छु !
मलाई चिनाउने तिमी हाय ! मेरो ठेगाना !
तिम्रो नाउँ कहाँ छैन ? कुन दुनिया कुन विराना !

मेरो प्यारो स्वयम्भूले उपत्यकालाई हेरेको छ,
प्यारो मेरो स्वयम्भूलाई पहाडैले घेरेको छ,
टबक अडेर राजधानी कै तस्वीर लिए जस्तो !
स्वयम्भूले नै नेपाल यो विश्वमा चिनाए जस्तो !

रात्रो बाटो

- रवीन्द्र शाक्य

कक्षा- १०, रोल नं. ३७

स्कूलमा हडताल को हो हल्ता मचिरहेको थियो । कुनै विद्यार्थीहरू हल्ता गर्नमा मस्त थिए भने कुनै विद्यार्थीहरू आकू आकूमा खाल ठट्टा गर्नमा मस्त थिए र कुनै विद्यार्थीहरू र आफ्नो आप्नो घरतिर लाग्दै थिए । जब परीक्षाको पत्र (रिजल्ट कार्ड आयो) सबै विद्यार्थीहरू परीक्षाको पत्र लिन सर भएको ठाउँमा पुगे । अरु सबै परीक्षावाट सफल भए । तर दिनेश, सुरेश र उमेशहरू चाहिँ परीक्षावाट असफल भएका रहेछन् । कक्षामा सबै साथीहरू परीक्षावाट पास भएको देखेर उनीहरूलाई नमज्जा भयो । आखिर नमज्जा नहुनु पनि कसरी ? सबै भरि कक्षावाट भागेर धुम्न जान्ये ।

एक दिन स्कूलमा गुरु र गुरु आमाहरूको स्त्वाह भयो कि यो स्कूलमा हडताल गर्ने विद्यार्थीहरूको होलान् ? यसमध्ये एक जना गुल्ले भन्नुभयो— मलाई लाग्दै दिनेश, सुरेश र उमेशहरू सफल भए होलान् किन भने कक्षामा अरु सबै विद्यार्थीहरू सफल भए, उनीहरू तीन जना मात्र असफल भए । यदि उनीहरू पढ्ने केटाहरू भए परीक्षावाट सफल हुनु पर्ने हो । अरु सबै विद्यार्थीहरू सफल भएछन् । यिनीहरू परीक्षामा असफल भएको कारण पढ्नुमा भन्दा बढी ध्यान हडताल र नचाहिने काममा लागेको हुनाले, तर अरु विद्यार्थीहरूले हडतालमा भन्ना बढी ध्यान पढ्नु तिर लगाएर परीक्षावाट सफल भए ।

आखिर हडताल गर्ने व्यक्ति उनीहरू नै ढानिए । एक दिन प्रिन्सिपलले कक्षामा हेर्न आउनु हुँदा दिनेश, र उमेशहरू मात्र कक्षामा थिएनन् । प्रिन्सिपललाई कृष्णका बढ्न थाल्यो । स्कूलमा हडताल मचाउने यिनीहरू नै हुन भनेर प्रिन्सिपल कक्षावाट बाहिर आउनुभयो । भोलिपल्ट पहिलो पिरियडमा आएर हेर्नुभयो । आज पनि तीनै जना छनन् भन्दै बाहिर जानुभयो । उसका साथीहरूले उनीहरूलाई खबर पुऱ्याइ सकेका थिए त्यसै कारणले उनीहरू स्कूलमा आएनन् । त्यस्तै गरी दिन बीत्दै भयो । एक दिन प्रिन्सिपलले दिनेश, सुरेश र उमेशहरूको घरमा चिट्ठी पठाइदिनु भयो । उनीहरूलाई घरमा आमा बुवाले त्यसरी पिटेर अब देखि यस्तो काममा लाग्दैनौं राज्ञो सँग पढ्छौं भनेर तीनै जनाले भने छन् ।

भोलिपल्ट स्कूलमा आपनो आपनो बुवाले नै राख्न आउनुभएछ । दिनेश, सुरेश र उमेशहरूका बुवाहरू प्रिन्सिपल कहाँ गई भन्नुभयो— अब देखि उनीहरूले नचाहिने काममा लाग्दैन, यदि फेरि त्यस्तै काममा लागे भने बेसरी कुट्नु भए पनि हुन्छ । यति भनेर वहाँहरू जानुभयो । दोश्रो पिरियडमा दिनेश, सुरेश र उमेशहरूलाई प्रिन्सिपलले माथि बोलाउनुभयो । प्रिन्सिपलले उनीहरूलाई राज्ञो सब्लाह र मुक्खाव दिनु

भयो ।

कविता हो—

त्यहाँदेखि दिनेश, सुरेश र उमेशहरूले कक्षामा
राम्रोसंग पढ्ने गरे । गुरु गुरुआमाले भन्नुभएका
कुराहरू पनि मान्ने गरे । यो व्यबहार देखेर गुरु गुरु
आमा छङ्क परेछन् । उनीहरू राम्रो र मेहेनतले गर्दा
एस० एल० सी० मा राम्रो अङ्क ल्याएर सफल भए ।
यदि गुरु गुरुआमाले र आमा, बुबाहरूले भनेका कुरा
नमानेको भए उनीहरूले नराम्रो बाटो तिर लाग्ये
होलात् ? आज गुरु गुरुआमा र उनको आमा, बुबा
दिनेश, सुरेश र उमेशहरूदेखि धैरै खुसी थिए ।

उनीहरूले एउटा कविता लेखेका थिए त्यो

यदि आमा, बुबाले सियार नगरेको भए आज
हामी ठूलो हुँदैनर्थ्यौं होला ?

यदि गुरु गुरुआमाहरूले शिक्षा नदिएको भए
आज हामी राम्रो अङ्क ल्याएर पास हुँदैनर्थ्यौं होला ?

यदि आमा, बुबा र गुरु, गुरुआमाहरूले उपदेश
नदिनु भएको भए आज हामीहरू राम्रो बाटोतिर
लाग्दैनर्थ्यौं होला ।

यो बुद्धको स्थानमा रहेको विद्यालय हो ।
हामी उच्छंखल बन्दैनौं शान्तसंग पढ्छाँ शान्तिमा लाग्नेछौं

(८ पेज हो बाँकि)

कीर्ति सहित संसारमा प्राणी मात्रो हित हुने परोपकार
को कार्य गरी, पदत्र मोक्ष प्राप्ति वा निर्वाण सुखका
निमित्त योग समाधि साधनमा अति कठोर नियम पालन
गर्नु । यसरी वज्रयानको अर्थलाई ध्यानमा राखी सबैको

मङ्गल कामना सहित पवित्र उद्देश्यको बाटो लाग्ने हो
भने उदाहरणका लागि शान्तिकर वज्राचार्यको चरित्रको
अध्ययन मनन चिन्तन र अनुशारण गर्नु कुनै पनि वज्रा-
चार्यको कर्तव्योचित अनुष्ठान हुन जान्दछ ।

“संसारमा सबैमन्दा निकृष्ट व्यक्ति को हो ? जो आफ्नो
कर्तव्य थाहा पाएर गर्दैन । ”

— रैवरेण्ड हेनरी मार्टेन

आपूर्ति

के ! सही अर्थमा धर्मप्रति पालन गरेका छौं र ? बुद्धलो अमृत वचन नै धर्म हो । बुद्धधर्मको दर्शन अनुसार जीवन एउटा कर्मको स्वाभाविक शक्तिद्वारा निरन्तर प्रवाह भइरहेको चित सञ्चातिको प्रवाह मात्र हो । यसलाई सही रूपमा प्रचार गर्नु तै बुद्धधर्म हो किन भने यस धर्ममा शील, समाधि, धूताङ्गको ठूलो महत्व छ । शीलको सम्बन्धमा भावान् बुद्धले यसो भवुभएकोछ—

“धूप चन्दनको सुगन्ध के हो जुन टाडासम्म फैलि रहन्छ ।” यस भनाइबाट पनि हामी बुद्धधर्ममा शील, नियम, धूताङ्गको महत्व कति रहेछ भन्ने कुरो अनुमान गर्न सक्छौं ।

सही रूपमा बुद्धधर्म पालन गरे । फल पाइन्छ । सही रूपमा त्यसको प्रति गातन गर्नु पर्ने कर्तव्य पनि हो । आरूपाई परे पछि चेतेर अहस्मात् सहारा लिने सिद्धान्त अनुनार कुनै पनि कुरा दृढतापूर्वक धारण गर्नु तै कर्तव्य पालन गर्नु हो ।

वास्तविक रूपमा धर्म भनेको शुभ कार्य हो, आ-आफ्नो पत्रित्र र स्वच्छ, मन, वचन र कर्मले गरिने एक प्रकारको काम नै वास्तविक काम हो । त्यसमा पनि आ-फनो र अहंतो समेत भलो हुने काम शुभ काम हो ।

आज भोलि स्वर्णपरक भएर अन्धविश्वास र देखावटी ढोंगले जरो हालेको छ । यसले गर्दा दुःख र अशान्ति जतातै व्याप्त भएकोछ । यी प्रतिकूल व्यवहार-लाई पन्द्राएर अरूपाई पनि आफ्नै दुःख-सुखको सहभागी

सम्झेमा शान्ति व्यक्ति-व्यक्तिमा छाउँछ । व्यक्तिको शान्ति विश्वको शान्तिहो, बुद्धको धर्म भनेको पनि काम कुरा राम्रो गर्न हो । यसैले धर्मात्मा हुन चाहने कुनै पनि व्यक्तिले अचरण व्यवहार राम्रो गरी कर्ममा उत्तरे काम गर्नुपर्छ ।

सदाचार र कर्मवादलाई ध्यान दिनु पर्ने स्वाभाविक धर्म हो ।

तस्य खालि पूजा आजालाई सात्र मान्ने कुरामा

बुद्धरत्न वज्राचार्य, ललितपुर

आनन्द मनाउने मानिसको धर्म वास्तविक धर्ममा गनिदैन । शील स्वभाव वानी बेहोरा राम्रो गरी सोही अनुसारको ठोस काम कुरा र उद्योग गर्नु एवं आ-आफ्नो जीवनलाई सुहाउँदै कार्य गर्नु धर्म ग्रहण गर्नु हो ।

धर्मात्मा हु । चाहने कुनै पनि व्यक्तिले आ-आफ्नो आचरण र व्यवहार राम्रो गरी जनहित र सुब्र हुने कर्ममा उत्तरे नै वास्तविक धर्मात्मा हो ।

मानव-मानवमा धार्मिक संकीर्णता, साम्प्रदायिक जीवन प्रतिको भ्रामक दृष्टिकोण र अहंकार द्वेष भावले जरो गाडे, जरालाई उन्मूलन गरिएन भने त्यस्तो धर्म सही मानेमा निष्पाण हुनेछ । सारगभित नव्य जीवनको मूल तत्त्व जीवनमा हुनु पर्ने निस्वार्थ भ.व र सत्यतालाई अनुसन्धान गरी खोजि निकाल्नु हो ।

यसैले सही उद्देश्य लिई पन-पक्ष नगरी स्वच्छ

दिलले समता गर्नु धर्म चिन्तको भाव हो । जीवनलाई यथासंबय प्रतिपालन गर्नु तै आ-आफ्नो कर्तव्यलाई पालन गर्नु हो । आ-आफ्नो कर्तव्यलाई वास्ता नगरी स्वार्थसिद्ध मानबको कर्तव्य होइन किन भने आचार्य, उपाचार्य, अगाडि प्रार्थना गरी लिएको धर्म मूल तथ्य र सिद्धान्त उद्देश्यलाई छोडी आफ्नो स्वार्थतिर लम्कनेले कुन आधारमा धर्म ग्रहण गरियो भन्ने आशवर्यको कुरा हुन आउँछ ।

के ? आधारमा कुन भावबाट कहाँ पुगियो भन्ने निश्चित रूपमा विचार नगरी आफ्नो भाव भक्ति र कर्तव्यको कुनै विचार नगरी धर्मलाई अझालिरहेको देखदा अल्ल रुन आशवर्य लाग्दै ।

धर्मको सही मार्गलाई कसरी ढोडियो ? यसको आपूर्ति बुद्धधर्म पालनले हुन्छ । यो धर्म पक्षपात रहित कर्तव्यनिष्ठ गराउने व्यावहारिक धर्म हो ।

अनित्य संसार

— गागरीन ताम्राकार

चान्हय्या अन्धकार
सुथम्हापांया ह्यार्देनिभाः तोय्
चक्कना वइ न्हूगु न्हि ज्वनाः ।

सुर्यः कृ कृ चक्कना वइ
धर्ति छगुलि दिन्न यिइक
मानों कुलां हे हेरा थे च्वक ।

सध्याई वइ ह्यासु निभाः ज्वनाः

आराम व रसुकाः तयत
बुलुहुं चक्कर्कु न्हि बुलुका छवयत ।

निभाः वः पच्छिमय लुकु बिइ

वहे अन्धकार बियाः
अनित्य संसारया किपाः क्यनाः ।

अनित्य संसारय थः गु घइगु हे छु दु
षु दुसा व खः भगवान् दुद्धया अर्ति

दान, शील व भावना ।

तपाईं लाई थाहा छ ?

१. उरुवेल काश्यप, नदी काश्यप र गया काश्यप हरूले भगवान् बुद्धको उपदेश सुनेर आफौ बोध भई यज्ञ र होम तथा गङ्गामा स्नान गनले धर्म प्राप्त हुने हो भन्ने कुरालाई छोडे ।
२. भगवान् बुद्ध राजगृह जानुदुँदा एघार लाख व्यक्ति श्रोतापन्न भएर एक लाख व्यक्तिमे त्रिशरण गमन गरे ।
३. राष्ट्रसंघका भूतपूर्व महासचिव स्वर्गीय उथान्तले १९६७ ई० को अप्रैल महीनामा बुद्धको जन्मभूमि लुम्बिनीमा दर्शन गर्न जानुभएको थियो ।
४. ई० १९७० मा लंकामा इसाई उपदेशक हरूसँग शास्त्रार्थ गरी विजय प्राप्त गर्न आम्णेर मिगेतु बत्ते गुणानन्द हो ।
५. ३१ भुवन भनेको ११ वटा कामलोक भुवन १६ वटा रूपलोक भुवन र ४ वटा अरूपलोक भुवन हुन् ।
६. श्रीलंकाका अनगारिक धर्मपालले भारतमा बुद्धधर्मको पुनरुद्धार गरेका हुन् ।
७. भिन्न धर्मात्रोक महास्थविरको जन्म ई० सं० १९६० र मृत्यु ई० सं० १९६७ हो ।
८. बुद्धको जन्मस्थान लुम्बिनीमा हिंसा गर्नु हुन्न भनी नेपालका श्री ३ महाराज चन्द्र शम्शेरले नेपाल सम्वत् १०४५ मा घोषणा गरेका थिए ।
९. भगवान् बुद्धले धेरैजसो जीवन विताएको ठाउँ जेतवन महाविहार हो ।
१०. जेतवन महाविहार अनाथगिण्डक महाजन ले बनाएको हो ।

४६

त्यो सबैभन्दा बढो बाँच्छ जो सबैले भन्दा बढो सोच्छ, उत्कृष्टतम भाजनाहरू राखदछ, सर्वोत्तम तरोकाले काम गर्दछ ।

- बेली

धर्म व समाज

धर्म धयागुयात विविध प्रकारं व्याख्या यादी । परंपरागत धर्म अथवा जीवन नापं सम्बन्धस्वानाव वया चंगु प्रकृतिया स्वभावयात नं धर्मधकाः धाइ गये स्वभा व धर्म । उकि थन धर्म धयागु मनूतेषु जीवने छु छु सम्बन्ध स्वात अथवा लु नाप थःगु जीवन अपो सम्बन्ध स्वाना चंगु खः व नं छागु धर्म खः उकि धर्मधयागु गनं वनाः पुजा यावनेगु जक मखु सेकेसिकेयानाः धीका कायेगु नं धर्म खः । बुद्धधर्म अनुसारं धायेभल धासा धर्मधयागु सेकेसिकेयानाः धीकालि थ.थःगु जीवनयात भिगु वांलाः गु लैंपुइ न्हयाकायेकेगु व थमं नं धीका च्वनागु भिगु वामलाःगु जुल धाःसा उकियात वां छवयाः भिगु वांलाः गु लैंपुमालाः उकी प्लाः न्ह्याकावनेगु । अकुशल कर्म वचे जुयाः कुशल कर्मपावे न्ह्यावनेगु । थःत व मेपिनित नं उपकार चीगु लैंपुयात हासीका कायेगु । आःनं कल्यान ज्वीगु लिपाणं कल्यान ज्वीगु अन्त्यय नं कल्यान ज्वीगु ज्या यायेगु यात हे धर्म धकाः धाइ ।

आः थन अशोक महाराजं थःगु द्वंका वनाच्वंगु लैंपु गुकथं हीका: कुशल धर्म व अकुशल धर्म अथवा भिगु व मिभिगु छुतेयानाः गुगुरूपं भिगु लैंपुइ न्ह्याः वन धयागुया विषय छीसं स्वया यंके ।

भावान् बुद्ध परिनिर्वाण ज्वीवुकाः २१८ निसै २६० वर्षया खँ खः उबले चक्रवर्ति जुजु छह दु उह जुजुया नां अशोक महाराज खः । थ जुजु मोरिय धयागु वंश याह्य खः । थ जुजु पातलिपुत्र नगरे राज्ययाना च्वन । थगु समये थ देश यक्व उन्नति अले प्रतापशाली जू । थ जू खनाः सकले ग्याः । न्ह्याह्य सिनं थ जुजुं छीगु

देशे आक्रमण मयायेमा धकाः आसा यानाच्वनी । देश बिदेशया जनतापि थ जुजुया छु खवरं हे थर थर खावां ग्यानाच्वनी छायधाःसा थ जुजुया तं तस्सकं मर्भि । थ जुजुं गुगु थव शत्रु तेगु देशे आक्रमण यायी उगु देशयापि आपालं मनूत स्यानाः नास यानावी उकि व जुजुया शत्रुतेसं प्रथनायाना च्वनी थ जुजुं छीगु देशे आक्रमण मयायेमा धकाः ।

भिक्षु सुमेध, थाइलैण्ड

आःछीसं कलिङ्ग धयागु देश छक्सवया यंके गुगुदेश यात पुण्यभूमि धकाः आई । उगु देशया जनतापिनं शील धर्मद्विपि खः । परस्परया सहयोग व थःगु जीवनया मू व मेपिनिगु जीवनया मू सीकाः शान्तिपूर्वक राज्ययानाः अभिवृद्धि पाखे हे जक न्ह्यावना च्वंपि खः थुजःगु देशयात हे नं आक्रमण यानाः कलिङ्गया जनतातछगु लाखं मयाक स्यानाः कलिङ्ग देशे हिवाः न्ह्याका विल ।

युजःगु संग्राम यानाः थह्य जुजु हे क्रोधिह्य जुजु अथवा निर्दथीह्य जुजु धयागु नामं प्रख्यात जुल । थ जुजुया निति मनूतेत स्यायेगु धयागु जमिने चंगु धायं चफुता कायेगु अथवा खुसी च्वंम्ह न्यायात स्यायेगुति हे नं मर्य धाःसां ज्यू । न्ह्यावलेन मेपिनिगु देशे आक्रमण यानाः इमिगु देश त्याकाः थःगु नां संसारे प्रख्यात यानाः प्रख्यातम्ह ज्वीगु विचार याना च्वनीम्ह खः । तलवार यात हि सिलाच्वनीम्ह खः । थुजाम्ह जुजु हे नं लिपावयाः धर्मयात धीकाः गुलिनं न्हापा थःपिसं याना च्वनागु ज्या

खः व फुक अकुशल कर्म खः धकाः ध्वीकाः लि उजाःगु
अकुशल कर्मयात वां छवयाः धार्मिक जुञ्जु जुल । न्हाग
ततवारया आधारे आपालं मनूत स्यानाः हिवाः न्हाका
च्वंगुया सत्ताय लिपा वयाःधर्म प्रवारयानाः आपालं मनू-
तेत धर्मया खं ध्वीके वियाः आपालं मनूतेत धर्मया शान्ति
या अनुभव याके विल ।

न्हापा मेपिनिगु देशे आकमग यानाः शतुतेत खदेन
खदेन साला हयाः दायाः कसायानाः स्याना च्वंगुया सत्ता
य् लिपा धर्मनुसार मैत्री सम्बन्ध तयाः मित्रता देकायंकल
न्हापा चक्रवर्तिया पदबी गर्निर्ति मेपिनि खविव व हिवाः
न्त्याका च्वंयाय् लिपा धर्म प्रवार यानाः मेपिनि खवाले
मुपुकायेका विल । उलिजक नं मखु राजकार्य व राजनीति
अथवा आर्थिक व्यवस्था व साधारण उपकारे नं धार्मिक
कर्तुं दुष्याकाबेल गुरुक्रियानाः देशय् शान्ति वढे जुयावन ।
थुम्ह जातपिति यःम्ह जुञ्जुया नां खः अशोक महाराज ।

अगोक महाराज निग्रोऽधगम्ह श्रामणेरया पाखें
बुद्धर्मे दुर्हाँ वःम्हखः । अगोक महाराज बुद्धधर्मे दुर्हाँ
वयाः दछिक बुद्धधर्मे अध्ययन यानाः वांलाक ध्वीका-
काल । थमे नं ध्वीकाये धुकाः तिनि थः जनतापि व
मेपेथाय् थाय् थासय् धर्मप्रवार यायेगु यात । थुकिया
चिन्ह वं स्वतायकुगु शिलास्तम्भत थःयासय् दु निना
स्वल धाःसा सलंसः द्वलद्वः दनि ।

प्रत्येक शिलास्तम्भय् नं वसपोलं थःगु दैनिक नीय-
ने छयनाविज्याःगु दैनिक चर्यां व जनतापि संयोगाःगु
कर्तव्य व कर्मचारीपिनिके दयामाःगु गुण धर्मत च्वयातःगु
दु गुरुक्रिया पाखे देशया व्यवस्था शान्ति जुयावःगु खनेदु ।

थुकि कीसं सीकाकायफु धर्म धयागु समाजे मडेकं
मगाः धकाः अशोक महाराजं शान्तिपूर्वक राज्यया व्यवस्था
यायेकुगु हे गुण धर्मया कारण खः । हानं कीसं मेखतं स्वया
यंकेवले अशोक महाराज जुर्जुपिमध्ये दकले न्हापा समाजे

धर्मया व्यवस्था हया व्यूम्ह खः ।

न्हापा न्हापा जूसा हाथ हथ्यार मदेक राज्यया
प्रशासन चले ये फैमखु धकाः विचार याना च्वंय् लिपा
वयाः धार्मिक नियमतः छ्यलाः समाजे शान्ति हयः विल नं
गुलिनं हाथदृथ्यार करनाः न्हापा न्हापा राज्य याना
वयाच्वनागु ख दनं भिंगु मखु धका सीकाकाल हानं न्हापा
मेमेगु देश त्याका कयागुनं वनं धात्ये त्यागु मखुति व
हानं ज्वीगु सम्भावना दुनि उकि धर्मयापाखे शान्ति
जितेयानाः त्याकाकाखे गु हे तिनि धात्ये त्याःगु ज्वी धका:
ध्वीकाल ।

राज्याधिकारि जुयाच्वंम्हसिनं गुकथं राज्य चलेयाना
यंकेमा: धयागुया वारे अशोक महाराज थःगु पहिलायागु
शिलास्तम्भय् थये क्यना तःगु दु-

१. धर्मया उद्देश्ययात थूम्ह ज्वीमाः ।
२. प्रजावानम्ह ज्वीमाः ।
३. राज्य प्रशासनय् बांलाक मन वियाः थःगु कर्तव्य-
यात बांलाक पालेयाइम्ह ज्वीमाः ।
४. पापखनाः यानाः उकि अलग जुयाच्वनीम्ह ज्वीमाः ।
५. उत्साह व वीर्य बःलाम्ह ज्वीमाः ।
हानं मेगु शिला स्तम्भय् थये च्वयातःगु दु-
६. वनेशया वसे मच्वनिम्ह ज्वीमाः ।
७. प्रजापिनित प्रोत्साहन बीम्ह ज्वीमाः ।
८. सत्यता व सुचिरिता दुम्ह ज्वीमाः ।
९. सफामुघर दुम्ह ज्वीमाः ।

गुगुच्ये करावयागु खाँत खः व नियमत राज्यया
प्रशासकतय्के दत्तधाःसा उगु राज्यया अभिवृद्धि व सुख
शान्ति जुइ ।

गुम्ह राज्यया प्रशासक खः वं धर्मयात यथार्थ रूपं

ध्वीकाः समाजे व व्यवहारे छ्यलेसःम्ह ज्वीमाः ।
आः हानं थन अशोक महाराजं राज्यया प्रशासन चले-
यायेगु विधि मेगु शिलास्तम्भय् थथे क्यना तत्त्वं व
थथे खः—

१. थःगु राज्य धर्मया व्यवहार छ्यले फेकेमाः ।
२. न्यायं युक्तगु धार्मिक कानून जुइमाः ।
३. धार्मिक रूपं थः जनताविनित सुख शान्तिह यावीमाः
- ४ भय आपत विफत हतेवानाः धार्मिक रूपं सुरक्षाया
व्यवस्था देकावीमाः ।

- हानं मेगु स्वंगू शिलास्तम्भय् थथे च्वयातल—
१. थःगु अधिकार जाह छ्यनाः मुयँगु बिचारयात पान्य-
ता मवीगु ।
 २. तंकालिम्ह ज्वीगु ।
 ३. क्रोधिम्ह ज्वीगु ।
 ४. तःथं तु ज्वीगु ।
 ५. ईर्ष्या भाव दुम्ह ज्वीगु ।

थ न्यागू प्रकारया नियम त राज्याधिकरितेके देके
मज्जू अरोग्यगु, धर्मयात मल्वःगु अकुशल कर्म बने
ज्वीगु खः उँः थु जाःगु कर्म जोते फय्केमाः ।

च्वे वनेधुक्गु खं शीसं सीकाकायफु अशोक महा-
राज न्हापा क्रोधया वशेच्वना मेमेपिःगु देश त्याका च्वंगु
थासय् लिपा धर्म जितेयाना त्याकातःपि । वं थथे ध्वीका
वि कि संगु मे वनाः दोलंदो सैन्यत् त्याकेफुम्ह स्वयाःनं
थःगु मन छां जक त्याके फुम्हसितहे धाःथे त्याःम्ह धकाः
धाइ । थथेवानाः ध्वीकाः वं थःगु मनयात त्याकाः
थायथासय् धर्म । प्रचारयात थुलिजकनं मखु वं धार्मिक
अम त्वं स्थापना यानाः वयापाखे दैयदसंजाय प्राप्त जूपि-
नित रेखेदेख यानाः स्वेगु व्यवस्था नं याना थकल वं
न्यागालं थथे यानाः रेखेदेख यानाच्वनी । गुलिनं मखुगु
ज्या यानावयाच्वंगि खः इमिसं गुगु मखुगु ज्या यात व

आवश्यक परे जुयाःवा प्रमादे लानाः यात आय धाःसा
इमि नं थः परिवारपिदु । थ परिवारपि पाले यायेमानि
पि थः धकाः सीकाः इमित धर्मया खं स्यनेकनेयानाः अप्र-
मादि जुयाः जीवन हनेगु खेत कनाः भिगु खःगु लैपु क्यना
बीगुः अले हानं गुलि झेले च्वनाः सजाय भोगेयानाच्वंपि ख
इमित नं समय समयले धर्म उपदेश न्यनेगु व दान पुण्य
यायेगु समय वियाः कुशलकार्य याके बिल गुकियानाः
उगु दोसं मुक्त जुया वनः धार्मिक जीवन हनीम्ह जुइः
धर्मया खं ध्वीकाः कुशल कर्म बायिम्ह जुइ ।

वथे हे थौकने थाइलाण्डय् नं थ्यहे व्यवसाय चले
यानावं वयाच्वंगु दनि । अष्टमि अमाइ पुँही पतिकं भ-
न्तेपिनित निमन्त्रणा यानायंकाः छेले च्वनाच्वंपिनित
धर्म उपदेश न्यंकेगु ज्या यानावं यंका च्वंगु दु । दानबीगु
कुशल कार्य यायेगु मौकावियाः कुशल कर्मयाका च्वंगु दु।
वथे तु पुलित व सिपाहीं तेत नं धर्मया खं न्यनेगु समय
वियाः धर्म उपदेश न्यंका च्वंगु दु ।

अशोकमहाराजया छिप्यंगू शिलास्तम्भय् थथे धया
तःगु दु । अशोकमहाराजया राज्य थाय थासय् निगू
प्रकारं स्वास्थ्य विभाग देका थकल व थथे खः—

१. मनूतेनिति रोगया सुरक्षाया व्यवस्था देका थकल ।
२. पशुतेगु रोगया सुरक्षाया व्यवस्था देका थकल ।

थाय थासय् जदिबुटि व बासःमा पिकेविल ।
न्हेगू शिलास्तम्भ देलिह दोपलाय् लुयावःगु खः उकीं थथे
धगा तःगु दु ——

अशोक महाराजं थाय थासे सिमात पिकेविल । अंसात
पिकेविल । तुमा पीकेविल । पुग्गू देके बिल । आधाको-
सातजक पाक पाक पशुते निति व न्हनूतेनिति लःया व्य
वस्था बांलाक देकेबिल ।

थुजाः थुजाःगु भिगु कार्य ज्या याःगुलि अशोक महा-
राज देवता व मनुश्यपिनि प्रियम्ह जुल ।

लोभ

भगवान् बुद्धयागु उपदेशानुसार संसारे
लोभ थें जाःगु अवगुण मेगु छु मदु। पापमा मूल हे
लोभ खः। लोभंयानाः मनूतयगु मनचञ्चतजुइ। तृष्णा
बृद्धि जुइ। सु गुह्यसिनं च लोभरूपि शत्रुयात
घय्युना तइ उह्य व्यक्ति गब्लेनं च कपटमप
संसारं तरे जुया वने फइमखु। अकुशल चित्तश्च
व्यक्तिया मने हापां लोभ उत्पन्न जुयाःलि दशां-
कुशल पाप बृद्धि जुइ। माया, मोह, राग, द्वेष
ब क्रोधरूपि शत्रुत बुइकी। थुपि न्याह्य शत्रुत
बुइकेजात धाय्व न्हयःने लिउने मिखां खनी
मखु। ह्यने लालाथे थःगु अंग प्रत्यंग सना
हइ। ह्यने लालाकथं ह्लाहा तुति, अस्त्र
शस्त्र छयलाः ल्वापु कलह जुइ। मनुष्यर्पिके लोभ
बुया बन धाय्व खमखु, ज्यू मज्यू, भि मर्मि
थुपि छु हे विवाः याये फइमखु। थुकिया विकीचा-
धंगु दमु छगु चव्य न्हययने:-

शिलवान्त्य मनुष्य छह्य तापालैय् वना
चव्यबले छयाय् क्यव्य कःनिमाय् कःनिलःलःलः
सपा चवंगु खनाः लोभ वनाः कःनि खाना काल ।
कःनि नयेत खवला प्वनाः स्वतं कःनिगुलि छगु हे

मदुगुलि आशांयाःगु मनं व मनुखं कःनिमाया
जन्म नं धिक्कार हे धकाः दोष विल । उघ्रिमय्सं-
तुं कःनिमाया तं विहां वयाः वयात ब्वःविल,
'अय मनू ! छ मनू जुयानं चव्य क्वय् हे मस्वसें
अथेतुं जितः छाय् ब्वः विया ?' उलि धाय्वतुं व
मनुखं थ्यक चव्य क्वय् स्वःबले सुपाँय्या नामं
छकू हे मदयाः तनकक निभाः थिना चव्युलि बँ हे
थारा थारा तज्याना च्वेगु खन । अले हानं सर्गः
यात ब्वःविल । सर्गतं नं धया हल, 'जितःजक छु
दोष विया चवना ? सुपाँय् हे मवःसेलि जिनक छु
वावयेका बीफइ ?' । धात्यें हे खःगु धाल वा !

-भक्तराज शाक्य

थाय्मदु, न्हू वहाः ये-

सुपाँय् हे मवःसेलि सर्गतंजक छु वा वयेका बी फइ
धकाः विचाःयानाः हानं व मनुखं सुपाँय्यात ब्वः
विल । सुपाँच नं धयाहल, 'जितःजक छु दोष
वियाच्वना ? जिगु दोष हे मदु। फय् हे मवःसेलि
जि जक गनं वा वयेकाः विये फइ ?' व मनुखं

वांलाक विचाः याना स्वःबले खःगु हे धाल धकाः
 सिकाः हानं फय्यात ब्वः बीगु सुर यात । फसं न
 सहयाये मफयाः धयाहल, 'जितःजक छाय् दोष
 विया च्वना ? दोषला छंगु का । ककिया हिचःति
 हाय्काः पिनातःगु कःनि सुयाकें मन्येसे मखंक
 खुयाः नयेत स्वत, उकि कःनि गुलि हे मदुगु खः ।'
 उलि जक धायेमात्रं व मनूया छसंग वन, अले थःगु
 भूल स्वीकार यानाः सरास्त्र थःगु लँ लिनाःवन ।

थुकि स्पष्ट जू कि व मनू न्ह्याक्वहे शीलवान्ह्य
 यजुइमा वयाके लोभ व.गुलि ककिया हि चःति

पिना तःगु कःनि कायेज्यू, मज्यू हे विचाः याये
 मफयाः सुयाकें मन्येसे मखंक काये मास्ति थयेका
 विल । सु गुह्यसिनं गब्लेतकक थ्व लोभरूपि शत्रु
 यात थःगु वसे कयातइ उह्यसिनं अब्लेतकक थ्व
 संसारे (थुगुलोके नं परलोके नं) सुख शान्तिपूर्वक
 च्वने खनी मखु । गब्लेनिसें मनूतय्सं लोभ धैगु
 थुजाःगु धकाः दुनुगलनिसें ध्वाथुइकाःहइ अले
 तिनि विश्वशान्तियागु नारा लगे याये म्वाय्क
 थःधमंतु विश्वशान्ति जुयावइ ।

-०-

माछाको अस्पताल

पेरिसका दुई युवा बैज्ञानिक फितिस साईमन तथा जीन ग्रीमाले पेरीसमा माछाको
 उपचार गर्न एक अस्पताल खोलेका छन् । यस अस्पतालमा बिरामी माछाहरूको उपचार
 गरिनुका साथै माछाहरूको अपरेशन पनि सफलता पूर्वक गरिन्छ ।

(विक्षित्र संसार)

ख्यालि

बाज्याम्ह- “छं आम्ये अय्लाः त्वना ज्वीगु चिषय् फलफुल
 नया जूमा जिहे ज्यूनि, जिवय् खुन्हु लगय् ज्वी ! ”

छ्यम्ह- “फलफुलं बुलुहुं बुलुहुं जक जिवय् लगय् ज्वी का,
 अय्लाः त्वंसा त्वनेवं लगय् जू ! ”

सम्पादक्यात् गीते

हनेवहृषि सम्पादकजु,

भदन्ताचायं बुद्धघोष महास्थविरया धर्म-
पद्मकथा भिक्षु अमृतानन्दपाखे अनुवादित
सफुती महाप्रजापति गौतमीया काय् नन्दकुमार-
यात् अभिषेक विद्वगु व जनपद कल्याणी
(सुन्दरी) नाप विवाह याना विद्वगु कन्हे जुल,
ओ भावान् बुद्ध शुद्धोदत महाराजया दरबारे
विज्याना: धर्मदेशना याये सिध्यकाः नन्दकुमार-
यात् थःगु पिण्डपात्र ज्वंकाः जेतकन विहारे ध्यंका
विज्यात् । अन भगवान् बुद्ध पात्रक्याः नन्दकुमार-
यात् प्रब्रिजत जुइ न्हचाला धकाः न्यना विज्यात्
नन्दकुमार थः दाजु वा बुद्धया बचन उल्लंघन
याये मछालाः मने जनपदकल्याणी लुमकाः
ममदु ममदु प्रब्रिजत जुइ न्हचाला धकाः बचन विया:
प्रब्रिजत जूगु खै उल्लेख याना तःगु दःसा ने. सं.
१०८१ स धर्मरत्न यमिजु च्वयादीगु 'अहंतनन्द
महाकाव्य' सफुती नन्दकुमार थःगु दरबारया
कवयाय् सुन्दरी (जनपदकल्याणी) नापं प्रेमालाप
याना च्वंबले भगवान् बुद्ध दरबारे विज्याना:

धर्मदेशना सिध्यकाः लिहाँ विड्याःगु खै सखी
जांथकुपाखे न्यना: नन्दकुमार सुन्दरीयात्
क्वथायतु तोताः थःजक भगवान् बुद्ध थः दाजु
दशंन यायेया निति गन भगवान् बुद्ध विज्याना
चंगु खः अन वनाः बुद्धयात् बन्दना याना छसि-
लिक फेतूहा नन्दकुमारयात् भगवान् बुद्ध छ
प्रब्रजित जुइ न्हचाला धकाः न्यना विज्यात् ।
नन्दकुमारं बुद्धवचन उलंघन याये मछालाः चिसल
न्हचाला धकाः लिसः विया: प्रब्रजित जूगु खै
उल्लेखयाना तःगु दु ।

छह्य राजकुमारया खै जूसां निगू सफुती थथे
फरक जुया चंगु खने दत । वैमिभाजु मयजुपिसं
गुगु सफूयात् मान्यता विद्वगु अथवा यथार्थं खै
छु खः गथे खः थुइकेगु मरी तया: थव पौ च्वया:
च्वना, जितः आशा व विश्वास दु थाकु मचासे
मनया द्वन्द्व समाधान यायेया निति हे गुगुपाखे
नं स्पष्ट याना बीला धैगु आशा दु ।

-सरला अमात्य

ओडुबहाल, यल

आनन्दभूमि

सुम्पादकींय

वृहद् हिन्दू सम्मेलन

बृहद् हिन्दू सम्मेलन राष्ट्रव्यापी रूपमा काठमाडौंमा भएको कुरालाई दृष्टिगत गर्दा यो सान्है उदार धार्मिक सम्मेलन हो भन्ने कुरा कुनै पनि धर्मप्राण नेपालीले निष्कलेश र निसंकोच भन्नुपर्छ । हिन्दू भन्नाले महावीर वर्धमान र भगवान् गौतम बुद्धका अनुयायीलाई लिने चलन छैन । धार्मिक जनसंख्या लिँदा छूटूँ रूपमा लिई छूटूँ धर्मबिलम्बीको तथांक निकालने मूल्याङ्कन गर्ने चलन पनि हामी कहाँ छैदछ । यसो भएपनि नेपालको इतिहास नै धर्म सम्बन्ध रहेको हुनाले राष्ट्रको नाममा सबै नेपाली एक भएर मनिदर र विहारलाई आपने सम्पत्ति र आस्था मानेर दिश्वको इतिहासमा सुनीला पाना सजाएर नेपाली हँसीखुशीले मिलिजुली रमाई जीवन यापन गरिराखेका छन् ।

आफ आपनो ढम्फु वजाउने कटुरपन्थीहरू यदा कदा नेपालको धार्मिक एकता माथि कुठाराघात गरी राष्ट्रलाई नै घात गर्ने कीराको रूपमा खडा हुने गर्दछ भन्ने कुरा पनि असत्य मात्र सकिंदैन । बुद्धधर्म पूर्णतया शान्तिका पक्षपाती हुनाले दान, शील, क्षान्ति, प्रज्ञा, ध्यान र वीयंवलमा अडिग रहन्दैन् र 'नहि वेरेण वेराणि सम्मन्तीय कुदाचन' को सिद्धान्तलाई अपनाएर ध्यान मग्न भइरहने कुरा पनि नेपाली जनजीवन मा प्रष्ट नभएको मात्र सकिंदैन । आफ आपनो धर्मको विशेषता माथि खिँचिनु मानव स्वभाव

भएपनि यसलाई सम्बन्ध रूपमा एकताको सूत्रमा बाँधिन कहिले बाधा अड्क्रन हाल्ने अभिमानी मानिस देखा पदंछन् । 'कसले सम्बन्ध गरोस्' यसको नेतृत्वको खांचो भने महसूस भएको छ । आज हिन्दू सम्मेलनको नाममा नेपालका विशिष्ट धार्मिक समूह एकै आंगनमा गहिरो र गम्भीर छलफल गरी संयुक्तरूपमा नेपाल र नेपालीको अस्तित्व राख्ने निर्णय तिर सम्केको एउटा नयाँ रूप हो आजको भौतिक जगत्‌मा । यसले नेपालको नाममा विश्वलाई नै लक्ष्य गरी विस्तार विस्तारे धार्मिक विवाद रहित नव संसार सृजना गर्ने बाटोको संकेत गरेको छ । ताँ ताँ र म मध्यन्दा हामी र हाम्रोमा यसले जोड दिएको छ । वास्तविक रूपमा यो धार्मिक सम्मेलन मात्र नभै एकता सम्मेलन भनेमा अत्युक्ति हुँदैन । यसले सांस्कृतिक र सामाजिक सम्बन्ध कायम गर्ने माध्यमको काम गरेको छ

यो सम्मेलनको सराहना सबैले गर्नुपर्छ भन्ने हामीलाई लागेको छ । बरू एउटा सुलाव भने यहाँ राख्न सकिन्दै कि यसलाई अल विस्तृत रूपमा उदारताको साथ एउटा नयाँ नेपाली मात्र गाँसिने एउटै सूत्रमा उनिने नामकरण अर्थात् धार्मिक विशेषता रहने र हिन्दू, बौद्ध, जैन' सिवत्र आदि छूटूँ उल्लेख हुने नभएमा अल बढी सुनमा सुगन्ध थपिनेछ ।

श्रीष्ट चत्तिविष्णु

(नेपाली भाषा)

धर्मोदयसभाको पुनर्गठन

काठमाडौं-चैत्र १७

बीसों वर्षदेखि निस्कृय भई सुसुप्तावस्थामा रहेको ख्यातिप्राप्त धर्मोदयसभाको भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरको आङ्गनमा वहाँकै सभापति द्वयमा भृकुटीमण्डप बुद्ध विहारमा सभावसी पुनर्गठन गरियो । उक्त पुनर्गठित कार्यसमितिमा अध्यक्ष भिक्षु अमृतानन्द र उपाध्यक्ष द्वयमा छेचुकुस्यो लामा र मणिपर्ण ज्योति एवं सचिव उपसचिव र कोसाध्यक्षमा ऋमशःडा० बज्रराज शाक्य, लोकबहादुर शाक्य, प्रेमकृष्ण श्रेष्ठ निर्विरोध निर्धारित हुनुभयो । धन्य कार्यसमिति का सदस्यहरूमा भिक्षु सुमंगल महास्थविर, भिक्षु महानाम महास्थविर, सम्माननीय छिरिग तेज्जिडलामा, भक्तिदास श्रेष्ठ प्रा० आशाराम शाक्य, कृष्णराज थकाली, स्वस्तिरत्न शाक्य, श्रीनतीविमला वज्राचार्य र सुश्री नानीमैया मानन्धर निविरोध चुनिनु भयो ।

भिक्षु सुमंगलबाट पंचशील प्रदान गरी शुरू भएको उक्तसभाबाट धर्मोदय सभामा कुनै एक बौद्ध सम्प्रदायको मात्र नभै सारा बौद्धहरू

बीच रहेका बौद्ध सम्प्रदायहरूमा भेदभाव नराखो । उन्नति गरिनु पर्ने कुरा महसूस गरियो ।
आजीवन सदस्य

काठमाडौं- चैत्र १८

आनन्दभूमि पत्रिकाको आजीवन सदस्यमा पाठनका श्री आकूनाल अवालेले आवश्यक शुल्क बुझाई आफ्नो नाम दर्ता गराउनुभएको छ ।

बुद्धजयन्ती सतारोह समिति गठन
काठमाडौं- चैत्र २०

२५२८ औं बुद्धजयन्ती भव्यरूपमा मनाउन भिक्षु सुदर्शनको अध्यक्षतामा ६ वटा उपसमिति-हरू समेत गरी जम्मा १३२ जनाको मूल समिति गठन भएको छ । समितिका उपाध्यक्ष द्वयमा गुरु छेचुकुस्यो लामा र इच्छादृष्ट वज्राचार्य रहनुभएको छ । यसैगरी सचिवमा बुद्धरत्न वज्राचार्य र सदसचिव तीनजनामा केदार शाक्य, श्यामकृष्ण मानन्धर र मुक्तिबहादुर मानन्धर तथा कोषाध्यक्षमा भाइकाजी उपासक निर्विरोध चुनिनुभएको छ ।

बोधिचित उत्पत्ति गर्ने दर्शनको चर्चा
काठमाडौं- चैत्र २

भृकुटी मण्डपस्थित बुद्ध विहारमा नेपाल बौद्ध तदर्थ समितिद्वारा आयोजित प्रवचन तथा

छलफल कायंक्रममा जमन्ति भिक्षु शान्ति थितोले
कुनै पनि वस्तु रूपसँग लिप्त र आशकत नहुने
भएपछि नैष्क्रम्य भावना प्रकट भई बोधिचित्त
उत्पत्ति हुने हुन्छ । प्रवचन वा धर्मदेशना सुन्दा
ध्यान दिएर सुन्ने शक्ति 'श्रोतमय प्रज्ञा' हुनुपछं
सुनेको राम्ररी बोध गर्ने चित्तमय प्रज्ञा' हुनुपछं
तब मानसिक सन्तुलन राख्न समर्थ हुन्छ ।
प्राणीको मौलिक चित्त शुद्ध तथा निर्मल भएता-
पनि तृष्णा, क्लेश र स्वार्थले गर्दा मनको विचार
धारा अवास्तविक वातावरणमा परिणत हुने हुँदा
स्पसप्रति सचेत रही गम्भीर रूपमा विचार
विमर्श गरेर अनुभवद्वारा बास्तविक कुशलचित्त
उत्पत्ति गरि राख्नु आवश्यक छ । खास कुरा
वितेको प्रभाव र भविष्यको आशामा नफँसी
वर्तमान यथास्थितिमा मनलाई सँभालेर त्याग र
करुणाको भावना जगाई यथार्थता बोध गरेर
बोधिचित्त धारण गर्नुपर्ने गहन दर्शन माथि
प्रकाश पार्नुभयो ।

भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरद्वारा पंचशील
प्रदान गरी जुह भएको उक्त कायंक्रममा समिति
का एक इमान्दार र कर्मठ सदस्य कुलरत्न तुला-
धरको असामिक देहावसान भएको मा वहाँको
चिरशान्तिको कामना गरी एक मिनेट मीन
धारणा गरियो ।

छलफलको क्रममा श्री भक्तिदास श्रेष्ठ,
श्री बयोध्याप्रसाद प्रधान, प्रेमकृष्ण श्रेष्ठ,
गम्भीर शाक्य, पूर्णहर्यं वज्राचार्य र आशाराम

शाक्यले आ-आफ्नो मन्त्रव्य क्त गर्नुभएको
थियो ।

अनिष्टचावत संखारा

काठमाडौं— चैत्र १४

बुद्धधर्ममा आस्था राख्ने क्षेत्रपाटी निवासी
कम्पाउण्डर चन्द्रमान सैंजूको ८० वर्षको उमेरमा
देहावसान भयो । वहां राणाशासनको समयमा
प्रजातन्त्रको लागि ठूलो योगदान दिनै व्यक्ति
हुनुहुन्थयो ।

भिक्षु सुदर्शन वरिष्ठ सत्त्वाहकार

काठमाडौं— चैत्र २२

यूथ सेमिनार अन वल्ड रिलिजन, १९८५ को
योजना समितिको न्यूयोर्कमा भएको मिटिगमा
भाग लिई भिक्षु सुदर्शन काठमाडौं फर्ननुभएको
छ । वहाँलाई उक्त समितिले यस वर्षको लागि
वरिष्ठ आध्यात्मिक सत्त्वाहकारको रूपमा
चुनेको छ ।

[नेपाल भाषा]

न्हृसः लिसः कासा

यल— चिल्लागा १०

बुद्धजयन्तीया उपलक्ष्य देयदर्श यल जिल्ला
ब्यापी थीथी पुस्तकालयया विचय जुया वैचवंगु
बुद्ध व बुद्धधर्म सम्बन्धि न्हृसः लिसः कासा
२५२८ गूगु बुद्धजयन्तीया उपलक्ष्य थुगुसी
झिनिक्वः कथं यशोधरा बोद्ध परियति पुस्तका-
लयया ग्वसालय ज्वीगु क्वः छ्यूगु दु ।

ब्रह्मिकाइपि पुस्तकालययात् कासाय् दुथ्याःगु
सफूत् निशुल्क वितरण यानाः बौद्धधर्मय् पुस्तका
लयतयत् हौसला प्रदान ज्वीकर्यं व्यवस्था याःगु
दु ।

धर्मोदय नसंरि स्कूल

कालिम्पोंग—चिल्लागा १२

कालिम्पोंगया धर्मोदय सभां अनया धर्मोदय
विहारया विकास याय्या लागी सहयोग याय्त
धर्मोदय नसंरी स्कूल चाय्कूगु दु ।

महापरित्राण

बलम्बु—चिल्लागा ११

पूज्य शाक्यानन्द महास्थिर ७४ बर्षं बयंगु
उपलक्ष्यय् बस्पोलया चिरायु व विश्वशान्ति कामना
यासे बलम्बुस्थिति प्रणिधिपूर्णं महाबिहारय्
भिक्षु महासंघपाखे अहोरात्र महापरित्राण पाठ
सुप्रसन्न जुल । ख्वपया ज्ञानमाला भजनखलः
पाखे भजन जुयाःलि संघनायक प्रज्ञानन्द
महास्थविरपाखे पञ्चशील प्रदान जुयाः सुर
जूगु उगु समारोहय् भिक्षु सम्यक् ज्योतिं लसतुस
न्वचु विया विज्यात् । भिक्षु सुदर्शनं महापरित्राण
या आनिसंश कनाः सकसिनं थःगु जीवनय् छकः
लुम्बिनी बनेगु कर्तव्य भाःपीमाः धैविज्यात् ।
बुद्धपूजा जुयाःलि करुणा व धावस्ती अनगारि-
कापिसं अष्टप्रकार प्रदान यानाविज्यात् ।

फागुपुन्हो खुन्हया कार्यक्रम

यै—चिल्लाथ्व १५

“बुद्ध गुणानुस्मरण याय्गु धैगु भ्याःभचा
जक जूसां बुद्धया गुण दय्काः मनय् शान्ति
वय्केत खः । बुद्धया मैत्री शुद्ध व निस्वार्थं पूर्ण
जू, उकि हारांपि न बुद्धया न्हाःने थयन कि द्यः
थें नाइसे च्वनावं । „भिक्षु अश्वघोरं फागुपुन्होया

उपलक्ष्यय् आनन्दकुटी जूगु धार्मिक कार्यक्रमय्
धैविज्यात् ।

“ फागु पुहो खुन्हु भगवान् बुद्ध कपिल-
बस्त्वी विज्याःगु खः उकि उगु दिन तसकं स्मर-
णीय जू । जिगु थाइलैण्डया यात्रां अनया खैं सीके
दत । अनया बीद्ध धाःपि बुद्धि ज्याकाइपि जू ।
अन धार्मिक व भौतिकता नितां दु । भिक्षुपित
तसकं मान्यता व्यू । वसय् वनेवलय् बुद्ध-बुद्धि
पित न भिक्षुपित थें हे मान्यता व्यू । अपांग
तयके ध्यवा काइमखु । गणिकात यवव दःसां
इपि न विहारय् वनाः बुद्ध बन्दना व दानादि
पुण्य याइपि जू ।” मेह्य भिक्षु कुमार काइयपं
धमंदेशनाः यानाधैः विज्यात् ।

स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन सुरु जुयाः जूगु
उगु कार्यक्रमय् दिवंगत शेरमान प्रजापतिया पुण्य-
स्मृती वय्कःया परिवारं भोजनदान न यात ।

किपुली महापरित्राण

किपु—चिल्लागा १.

गणेशमान नर्कमिया श्रद्धाकर्थं भिक्षुमवगाखें
महापरित्राण पाठ सम्पन्न जुल । ज्वलाक पर्सि
सिनात.पि मय्जुर्पि ऊवलाक च्वनाः सुकुन्दा
च्याकाः नगर परिक्रमा यानाः वहनीया इलय्
भिक्षुपि परित्राण मण्डपय् विज्याकल । उगुइलय्
भिक्षु मुदशंनं धैविज्यात कि महपरित्राण पाठ
ज्वीलय् बुद्ध गुण लुमंकेगु उगुकर्थं आचरणशा खैं
न्यने दैगु व ल्वय् शान्त ज्वीगु खः सति खुन्हु बुद्ध
प्रजा जुयाःलि कल्पवृक्ष व अष्टपरिकार दान नं
जुल ।

विहार सुधार समिति

ये— चिल्लाठ्व १२

नेपालय् बुद्ध धर्मया इतिहास स्वरूप ल्यना चंगु विहारमध्ये छगु पुलांगु विहार ओं बाहालय् मन्त्रुश्रीनक महाविहारया संरक्षण तथा सुधारया लागी उगु विहारया थाकुलि सानु शाकया अच्युताय् ११ सदस्य दुगु छगु तदर्थसमिति स्वंगु दु । उक्त समितिया सदस्य सचिवय् सुवर्णं शाकय व उपाध्यक्ष, सहसचिव व कोषाध्यक्षय् छसीकथं पूर्णरत्न शाकय, अमृतमान शाकय व नेमकर शाकय विलाजु दु । मेपि सदस्यपि होरारत्न शाकय, हीराकांबी शाकय, वावुकांबी शाकय, चन्द्रकर शाकय चुलुमकांबी शाकय, व पूर्णमान शाकयपि चंगु दु ।

उक्त समिति स्वर्णीय तेजवहादुर शाकय व अनया परिवारं याना वैचंगु विहारया नित्यपुजा यायग्या नापं चूडाकर्म यायगु आदि मेमेगु सुधारया ज्या नं याइगु जूगु दु ।

ध्यान शिविर

त्रिशूली— चिल्लाठ्व १२

त्रिवाकोट जिल्लाया त्रिशूली बजार स्थित सुगतपुर विहारय् वर्माया पूज्य मुन्दर सवादोपाखे सञ्चालन जूगु छिन्हु यंकंया विज्याना ध्यान शिविरया तमापन समारोह उपसंघनायक शाक्यानन्द महास्थविरया सभापतित्वय् क्वचाल । थुगु शिविरय् ये, यल व त्रिशूलीया ३४ ह्य साधक साधिकाविसं व्यति काल । थुबलय् भिक्षु ज्ञान-

पूर्णिकपाखे दश अकुशलबारय् धर्मदेशना जुल । इलय् १४ ह्य दातापिनिपाखे निर्मित १४ कू ध्यानकुटी—कोथा—दानशाला भिक्षु संघयात प्रदान जुल । थथेहे स्व. हर्षरत्न शाकयया पुण्य स्मृती वस्पोलया परिवार श्रीमती पूर्णमाया शाकय व कायपिनिपाखे अनगारिका आश्रमया लागी सुगतपुर विहार नापं चंगु छकू जग्गानं लःल्हात । उगु आश्रम दय्केया लागी भिक्षु ज्ञानपूर्णिक व अनगारिका धर्मवती प्रमुख अनगारिकापिनिपाखे १७५४।७५ दां तका नं हापं प्रदान जुल । थुलि हे तका बोधिरत्न शाक्यं थःह्य मां आशामायाया पुण्यस्मृती चन्दा प्राप्त जुयाःलि जम्मा ३५०६।५० चन्दा प्राप्त जुल । भोजनशाला निर्माण यायत १०,६५२।१३ ला खर्च हे ज्वीधुंकल ।

भिक्षु मेधंकरं बुद्धपूजा याका विज्याःगु मुगु सभाय् धर्मरत्न शाकय, बोधिरत्न शाकय, चक्र राज शाकय, रत्नबीर शाकय, चक्रमान शाकयपिसं विहारयागु परिचयात्मक विषये प्रतिवेदन व मन्त्रव्य प्वंकल । भिक्षु अश्वघोषं धर्मदेशना याना विज्यात । ६२ फूट हाक : व १३ फूट व्या दुगु ध्यानकुटीया १४ ह्य दातापिमध्ये शाकयपि संघ रत्न, रत्नदेव, खेमराज, सन्तुमाया, उत्तमलक्ष्मी, गजरत्न, गुणज्योति, रत्नबीर, देवमाया, मानन्धरपि पद्मकुमारे, व जनक नारायण, बज्जाचार्य अष्टमाया व कृष्णराज खत्री क्षेत्रीपि खः । आःतकय् खर्च जूगु ५६१००।२५ तका दां खः । थुगु सुगतपुर दायक परिषदया २५ ह्यह्य आजीवन सदस्यया रूपय् भिक्षु महानामं नां चवका विज्याःगु दु ।

समिति स्वन

भोँत- चौलाथ्व ७

भोँतय् २५२८ गूगु बुद्ध जयन्ती ऊँजः

धायक्त ह्यन्हु यंक न्यायकेया लागी प्रेमरत्न
शाक्यया अध्यक्षताय् नीन्याह्य सदस्य दुगु छगु
समिति स्वन । प्रदीप शाक्य, इन्द्र नकर्मी, पूर्ण-
चन्द्र शाक्य, सोमकाजी शाक्य तथा विष्णुप्रसाद
मानन्धर छसीकथं उपाध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष,
सहसचिव व सहकोषाध्यक्ष जुया दीगु दु । का-
न्छा भाइ बैद्य, प्रदीप शाक्य, बाबुरत्न शाक्य,
उमंगजी बैद्य तथा गौरीशंकर मानन्धरपिंगु सं-
योजकत्वय् आर्थिक, प्रचार-प्रसार, हाजिर जवाफ
प्रतियोगिता, सांस्कृतिक तथा अतिरिक्त क्रिया-
कलाप उपसमिति न स्वन । कार्यक्रम कथं बैशाख
२५ गतेनिसें स्वंगूगु बागमती अञ्चलव्यापी बुद्ध-
जयन्ती रनिगशील्ड, बौद्ध हाजिरी जवाफ प्रति-
योगिता, व्याज वितरण, दीपावली, भोजनदान
सांस्कृतिक बाजागाजा सद्वित विशाल बुद्धरथ
यात्रा, आमसभा एवं प्रवचन आदिया आयोजना
याइगु जूगु दु ।

शान्तिप्रार्थना

ये— चौलाथ्व १

भियतनाम बौद्ध संघया अध्यक्ष भिक्षु ति-
छ्त्री थूजुया थ्वहे अप्रैल २ तारीख खुन्दु परलोक

जुल । नेपालमि बौद्ध परिवारं वसपोलया शान्ति-
या लागि प्रार्थना याःगु दु ।

धर्मदेशना

ये— चौलाथ्व— ७

श्रीलंकाया इन्डिपेण्डेण्ट न्यूज पेरसं व एट्रीम
लाइन सर्भिसेजया ग्वाहालि संचालन जुया च्वंगु
धर्मप्रदीप- धर्मदेशना कार्यक्रम थुगुसी नं आचार्य
डा० भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरया संरक्षकत्वय्
थ्वहे बैशाख ३ गते आइतवार पुल्हीनिसें किन्तु
यंक धर्मदेशना ज्वीगु दु ।

धर्मप्रदीप पूजाय् धर्मदेशना यायत श्रीलंका
या पूज्य कोटुगोड धर्मावास नायक महास्थविर
विजयाना च्वंगु दु । वस्पोलं आनन्दकुटि, ध्यान-
कुटि, पनौति, बलम्बु, भृकुटि मण्डप, तेवहा, नक-
दहि, ख्वप व पुल्चोक आदि थासय् धर्मदेशना
याना विजयाइगु कार्यक्रमया आयोजना नेपाल
श्रीलंका बौद्ध संघपाखें ज्वीगु दु ।

ह्लूह्य व्यवस्थापक

ये— चौलाथ्व ८

आनन्दभूमि लयूपौया व्यवस्थापक भिक्षु सु-
मंगलं स्वास्थ्यया कारणं व्यूगु राजिनामा स्वीकृत
जुया: आनन्दभूमि वर्ष १२ अंक १ निसें न्हगु
व्यवस्थाकथं पत्रिका संचालन नाय्या लागी भिक्षु
मैत्रीयात व्यवस्थापक ल्यःगु दु ।

